

Motion till riksdagen 2025/26:2750

av **Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S)**

Om kampen mot TBE

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att inkludera TBE-vaccination i det nationella vaccinationsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att säkerställa att TBE-vaccination erbjuds subventionerat eller kostnadsfritt för personer som bor eller vistas regelbundet i högriskområden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att Folkhälsomyndigheten ges i uppdrag att i samarbete med regionerna intensifiera informationsinsatser om riskerna med TBE och nyttan av vaccination, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Tick-borne encephalitis (TBE), även kallad fästingburen hjärninflammation, är en allvarlig virussjukdom som sprids av fästingar. Sjukdomen kan orsaka inflammation i hjärnan eller hjärnhinnorna, och i de fall där sjukdomen får ett mer allvarligt förlopp kan den leda till långvariga neurologiska besvär, funktionsnedsättningar och i sällsynta fall även dödsfall. För den enskilda individen kan sjukdomen innebära ett mycket svårt lidande, och för samhället medföra stora kostnader för vård, rehabilitering och förlorad arbetsförmåga.

Även om många smittade får lindriga symptom utvecklar upp till en tredjedel hjärn- eller hjärnhinneinflammation. Särskilt oroande är att sjukdomen inte kan behandlas med antivirala läkemedel, vilket gör förebyggande insatser avgörande. Vaccination är i dag det enda effektiva skyddet. Antalet fall av TBE i Sverige har ökat kontinuerligt under de senaste två decennierna. Under de senaste åren har det rapporterats runt 400 fall årligen, vilket motsvarar en incidens på ungefär 4 fall per 100 000 invånare. Den långsiktiga ökningstakten har varit runt 5 procent per år de senaste tjugo åren. På ett

decennium har antalet fall fördubblats. Med tanke på klimatförändringar, mildare vintrar och förändrade ekosystem finns en tydlig risk för att fästingarnas utbredning ökar och att sjukdomen etablerar sig i nya delar av landet. Områden som tidigare betraktats som relativt säkra kan därmed komma att bli högriskzoner.

I dag rekommenderar Folkhälsomyndigheten vaccination till permanent- och sommarboende i riskområden, samt till personer som vistas regelbundet i skog och mark. Men smittan är inte begränsad till avlägsna skogsområden. Även lekparkar, trädgårdar och tätortsnära grönområden kan utgöra riskmiljöer eftersom fästingar sprids med bland annat rådjur. Det innebär att många barn och vuxna exponeras även i sin vardag. Trots att vaccination rekommenderas till stora delar av befolkningen är det individens eget ansvar att både initiera och bekosta vaccinationen. För att uppnå ett fullgott skydd krävs flera doser och därefter regelbundna påfyllnadsdoser. För en barnfamilj kan detta innebära en kostnad på flera tusen kronor, vilket gör att skyddet mot TBE i praktiken är avhängigt hushållets ekonomi. Detta skapar en ojämlikhet i hälsoskyddet som inte är förenlig med principen om en jämlik hälso- och sjukvård.

Barn är särskilt utsatta. De vistas ofta utomhus i riskmiljöer, och sjukdomens konsekvenser kan bli särskilt allvarliga för dem. Trots detta finns inget nationellt vaccinationsprogram som omfattar TBE. Att införa ett sådant program i riskområden skulle ge ett mer heltäckande skydd, minska skillnader i hälsa och samtidigt bidra till ett långsiktigt mer kostnadseffektivt sjukvårdssystem.

Internationella erfarenheter visar tydligt på nyttan av nationella vaccinationsprogram. Länder som Österrike och Lettland, där TBE varit utbrett under lång tid, har infört omfattande vaccinationsprogram. Dessa har lett till en kraftig minskning av antalet sjukdomsfall och därmed reducerade samhällskostnader. Sverige har goda möjligheter att dra lärdom av dessa exempel och agera förebyggande innan smittspridningen blir ännu mer omfattande.

Utöver själva vaccinationen finns också ett stort behov av informationsinsatser. Många människor känner inte till att de lever i ett riskområde, eller hur allvarliga konsekvenser TBE kan ha. Folkhälsomyndigheten och regionerna behöver därför tillsammans utveckla riktade informationskampanjer och säkerställa att kunskapen når ut brett, särskilt till barnfamiljer. För att Sverige ska kunna möta denna växande folkhälsoutmaning krävs att regeringen tar ett samlat grepp. Staten bör ta ett större ansvar för att säkerställa jämlik tillgång till TBE-vaccination, med barnen som särskild prioritet. Ett sådant ansvar skulle innebära både minskat lidande för enskilda individer och betydande samhällsekonomiska vinster.

Mathias Tegnér (S)

Åsa Westlund (S)